

Hans Christian Andersen

POVEȘTI

Traducere de
Dimitrie Stăncescu

CUPRINS

Sirena	7
Istoria unei mame	38
Ib și Cristina	46
Cinci într-o păstaie	68
Potcovarul	75
Bradul	81
Cel mai frumos trandafir	93
Fetița cu chibrituri	97
Hainele noi ale împăratului	102
Mâhnire	109
Lumânările	113
Ce spune raza de soare	118
Condeiful de fier și călimara	121
Amnarul fermecat	125
Degețica	136
Prințesa și bobul de mazăre	152
Soldățelul de plumb	154
Privighetoarea	161
Rățușca cea urâtă	176

Crăiasa zăpezii – Un basm în șapte povestiri	189
Prima povestire, care tratează despre o oglindă și cioburile ei	189
A doua povestire Un băiețel și o fetiță	191
A treia povestire Grădina de flori a femeii care știa să facă farmece	199
A patra povestire Prințul și prințesa	209
A cincea povestire Fetița tâlharilor	217
A șasea povestire Lapona și finlandeza	224
A șaptea povestire În care este vorba despre împărăția Crăiesei Zăpezii și despre ce s-a întâmpnat acolo	228
Ghiocelul	235
Marele Șarpe-de-mare	241

POVESTI

SIRENA

Depart, foarte depart, înăuntru în mare, apa e albastră ca albastrelele cele mai frumoase și limpede ca cristalul cel mai curat, dar e așa de adâncă, așa de adâncă, încât nicidecum vreo ancoră nu i-a dat de fund și ar trebui să pui clopotnițe înalte peste clopotnițe înalte ca să ajungi din adâncimea ei până la suprafață. Acolo locuiește poporul mărilor.

Dar acolo nu sunt numai nisipuri, ci cresc cu grămadă și copaci foarte ciudați, plante foarte ciudate ale căror ramuri și foi sunt așa de mlădioase încât se cleatină cum face apa vreo mișcare.

Toți peștii mici și mari alunecă printre crăcile lor cum sar pe pământ păsările printre ramurile copacilor. În locul cel mai adânc se află palatul regelui mărilor; zidurile acestui palat sunt de mărgean și ferestrele cele mari sunt făcute din chihlibarul cel mai curat; acoperișul este făcut numai din scoici, care se deschid și se închid după cum marea se întinde or se trage înapoi; priveliștea lui e de o frumusețe ca în basme, căci fiecare scoică are în ea mărgăritare strălucitoare și așa de frumoase încât numai una și ar fi nespuse de scumpă în coroana unei regine.

Regele mărilor era vădov de multă vreme și muma lui cea bătrână vedea de treburile casei. Bătrâna era femeie deșteaptă, dar mândră și de neam vechi, de aceea coada ei era împodobită cu douăsprezece stridii în vreme ce celelalte nobile n-aveau drept să aibă mai mult de șase. Afară de slăbiciunea aceasta mică, era vrednică de toată lauda și iubea mult pe prințesele cele mici ale mării, pe nepoatele sale, frumoase câte șase, dar dintre care cea mai mică era mai frumoasă decât toate, căci îi era pielița subțire ca o foaie de trandafir și ochii albaștri și adânci, ca un lac; cu toate acestea nici ea, nici surorile ei n-aveau picioare, ci în josul corpului aveau o coadă ca de pește.

Prințesele se puteau juca toată ziua prin odăile cele mari din palat unde șerpuiau d-a lungul zidurilor flori minunate, iar peștii intrau în săli cum intră la noi rândunelele când le deschidem ferestrele, și înotau încet spre ele de le dădeau de mâncare din mână și îi mângâiau.

În fața palatului se afla o grădină cu flori roșii și albastre; poamele străluceau ca aurul și florile ca focul, și frunzele lor se legănau neconținut; pe pământ nisipul era albastru ca flacăra pucioasii; în jur se afla o lumină ciudată albastră; te-ai fi crezut sus în aer, sus tare, cu cerul d-asupra capului și sub picioare, iar nu în fundul mării.

Când nu sufla vântul puteai vedea soarele care se ivea ca o floare de purpură uriașe al cărei caliciu răspândește lumină.

Fiecare prințesă avea în grădină câte un locșor unde putea săpa și planta cum vrea ea; una își da plantei sale înfățișarea unei balene; alteia îi plăcea forma unei ondine¹; cea mai mică rotunjise pe a sa spre a o face să semene cu soarele cu flori roșii tot ca și el.

Fata aceasta era ciudată, gânditoare și așezată; și în vreme ce surorile ei se fuduleau cu lucrurile cele mai rare ce culeseră din corăbiile înecate, ei nu-i plăcea, în afară de florile frumoase roșii care străluceau ca soarele, decât o statuie mică de marmură. Statuia aceasta înfățișa un băiat frumos, și căzuse în fundul mării când se înecase o corabie: prințesa cea tânără sădise lângă ea o salcie pletoasă care creștea de o minune și o acoperea cu ramurile, care pe urmă cădeau pe pământul nisipos și albastru, și a cărei umbră violetă se mișca odată cu ramurile; ai fi zis că vârfurile și rădăcinile sălciei căutau să-și trimită, jucându-se, sărutări dulci.

Fericirea ei cea mai mare era când auzea pe cineva vorbind despre oameni, și o punea mereu pe bunică-sa de-i spunea ce știa despre corăbii, orașe, oameni și animale; ce i se părea mai plăcut pe pământ era faptul că florile răspândeau mirosuri dulci, căci în fundul mării ele n-au miros; că pădurile sunt verzi și că peștii cari stau prin copaci cântă cântece frumoase care înveselesc inima.

Bunică-sa zicea „pești“ păsărelelor, și nu pe numele lor, căci nu văzuse niciodată păsări.

¹ Ondine – personaje din basmele germane și scandinave, zâne ale apelor de o frumusețe seducătoare (n. ed.).

„Când te vei face de cincisprezece ani, zicea bunica, vei avea voie să te ridici până la suprafața mării, să stai pe stânci, când va fi lună, și să vezi trecând corăbiile cele mari. Atunci vei vedea păduri și orașe.“

În anul următor sora cea mare împlini cincisprezece ani, cu toate acestea fiind născute toate la câte un an una după alta, cea mică mai avea să aștepte încă cinci ani până să părăsească fundul mării spre a vedea ce se petrece pe la noi, dar sora cea mai mare făgădui că le spune și celorlalte ce va vedea și de ce se va minuna mai mult, căci bunica nu le spunea îndestul câte lucruri ar fi vrut ele să afle.

Niciuna nu era așa de nerăbdătoare ca fata cea mai mică care tocmai avea să aștepte mai mult decât celelalte și care era tot tăcută și dusă pe gânduri. Noaptea adesea deschidea fereastra și se uita în valurile albastre la pești cum se duceau și veneau dând din aripioare și din coadă. Atunci putea zări luna și stelele care se iveau prin apă mai galbene, dar mai mari decât ni se par nouă oamenilor. Când le vedea pierind deodată, ascunse de vreun nor negru, ea gândea că vreo balenă or vreo corabie mare care ducea grămezi de lume se pusese între astre și ea și că poate toți oamenii aceia cari pluteau colo sus, sus de tot, nici nu bănuiau ce sirenă drăgălașe își întindea, din fundul mării, mânușițele-i albe către corabia cea mare.

Când se întoarse de la suprafața mării prințesa cea mai mare, care împlinise cincisprezece ani, spuse mii

de lucruri frumoase, dar mai mult decât toate îi plăcuse să se întinză, când strălucea luna pe nisip, în marea liniștită și să se uite la coaste și la orașele mari în care scânteiau luminile ca sute de stele, să asculte muzica, zgomotul trăsurilor, să vază clopotnițe înalte și să auză sunetele de clopote.

Cu ce luare-aminte asculta sora cea mică la ce spunea ea!... Și când se ducea pe urmă la fereastra deschisă și se uita prin valurile albastre, se gândea la orașul cel mare, la mișcarea, la zgomotul lui și i se părea că sunetele clopotelor se coborau până la ea.

Anul următor, sora a doua se ridică din fundul apelor și înotă spre pământ. Când ajunse sus, tocmai apunea soarele și aceasta i se păru mai frumos din tot ce văzuse.

„Tot cerul, spunea ea, părea de aur și norii erau de o frumusețe de nedescris.“

Trecuseră pe d-asupra capului ei într-un șir lung purpuriu și violet în vreme ce mai jos, dar mai iute decât ei, un stol de lebede sălbatice atingeau din zbor apa spre locul unde apunea soarele. Se duceau spre el, dar el pieri deodată și lumina trandafirie se stinse pe mare ca și în nori.

În al treilea an se urcă sora a treia; ea era mai bărbată decât toate și se duse departe în sus pe un fluviu lat care se vărsa în mare aproape de locul de unde ieșise. Văzu niște coline verzi, frumoase, acoperite de vii; văzu castele mari prin păduri bătrâne; auzi păsările cântând, și soarele era așa de arzător încât

trebuia să se scufunde în apă spre a-și răcori obrajii care îi ardeau. Într-un loc întâlni o ceată mică de copii despuiți cari bălăceau în apă; vru să se joace cu ei, dar ei se speriară și fugiră; pe urmă veni un animal mic, un câine – ea nu mai văzuse câini niciodată – care lătră așa de tare încât îi fu frică și fugi în mare. Dar își aduse mereu aminte de pasările minunate, de colinele verzi și de copiii drăgălași, cari știau să înoate în apă cu toate că n-aveau cozi de pește.

Sora a patra n-avu atât curagiu; ea stătu pe mare și spuse că acela era locul cel mai frumos. Văzuse departe, departe de tot, de jur-împrejur, și cerul părea, zicea ea, un clopot de sticlă nespus de mare. Văzuse și corăbii, dar prea de departe; mai văzuse și delfini jucându-se și balene aruncând apă pe nări, de ai fi crezut că sunt sute de havuzuri.

În sfârșit veni și rândul surorii a cincea. Deoarece împlinea anii iarna, ea văzu lucruri pe care surorile ei nu le putuseră vedea. Marea era verde și pe d-asupra-i pluteau sloiuri mari de gheață; fiecare sloi, zicea ea, părea un mărgăritar mare, aveau forme cât se poate de ciudate și străluceau ca diamantele. Ea se așezase pe unul dintre cei mai mari și toate bărcile cu pânze se depărtau speriate de locul unde se vedea părul ei cel lung fluturând în vânt; dar către seară cerul se acoperi de nori, văzu fulgere, auzi tunete, în vreme ce marea înfuriată ridica sus sloiurile de gheață care străluceau la lumina fulgerelor. Pe toate corăbiile marinarii strângeau

pânzele și peste tot domnea frica. Ea sta liniștită pe muntele de gheață plutitoare și se uita la fulgerile albastre ale căror zig-zaguri se pierdeau în mare.

Surorile celelalte rămăseseră uimite când se urcaseră pentru prima oară la suprafața mării, dar acum fiindcă se puteau duce când doreau, se obicinuiseră și ziceau chiar că mai bine le place să stea în fundul mării.

Uneori se luau câte cinci de mâini și se urcau cu toatele sus la suprafața apei; aveau glasuri prea frumoase, mult mai frumoase decât ale oamenilor, și când vedeau departe grămădindu-se norii și amenințând a furtună, înotau în jurul corăbiilor și cântau cu glasuri dulci; cântau frumusețile locașului lor de sub mare și rugau pe marinari să nu se sperie de ar fi să se scufunde. Dar ei nu le pricepeau cuvintele și credeau că furtuna vuiește și mai tare, și nu vedeau nici minunile din fundul apei, căci când se scufunda corabia, ei se înecau și numai cadavre coborau către palatul regelui mărilor.

Când se urcau surorile seara ținându-se de mână, sora cea mică rămânea singură, uitându-se după ele; era tristă, foarte tristă, ar fi vrut să plângă, dar sirenele n-au lacrimi și de aceea suferea și mai mult.

— Oh! când voi împlini și eu cincisprezece ani! zicea ea. Eu sunt încredințată că voi iubi mult pământul și ființele omenești de pe el.

În sfârșit ziua mult dorită sosi.

— Te-ai făcut mare, îi zise bunică-sa. Vino să te gătesc cum am gătit și pe surorile tale.

Și îi puse pe cap o coroană de crini albi și pe urmă îi agăță de coadă opt stridii ca să-i arate rangul.

— Mă doare, zise sirena.

— Nu e nimic, ca să fii frumoasă trebuie să suferi.

Oh! cum ar dori să-și scuture toate frumusețele și să-și ia de pe cap coroana cea grea; mai frumoase mult erau florile din grădina sa; dar se lăsă să o gătească cum dorea bunică-sa.

— La revedere, zise ea, și se ridică în apă, ușoară și grațioasă.

Când scoase capul din apă soarele apusese, dar norii tot mai străluceau purpurii și aurii. Luceafărul de seară scânteia, aerul era dulce și marea liniștită. Văzu înaintea ei o corabie mare și câțiva marinari stând pe frânghii și pe bârne; unii cântau, alții jucau; și când se înnoptă aprinseră sute de felinare și s-ar fi zis că steagurile tuturor țărilor fluturau în vânt.

Sirena cea mică înotă spre fereastra unei cabine mari și, de câte ori se ridica apa, putea vedea prin geamuri tot ce se petrecea înăuntru. Văzu o grămadă de lume îmbrăcată frumos, dar mai frumos din toți era un prinț tânăr cu ochi mari negri; să tot fi fost de șasesprezece ani. Marinarii jucau pe punte, căci era ziua lui, și când ieși el, dădură focuri de artificii de se luminează cerul și corabia, iar sirenei celei mici îi fu frică și se dădu afund; dar scoase capul curând și i se păru că toate stelele de pe cer îi cădeau pe cap. Sori mari străluceau de toate părțile, pești înflăcărați se zbăteau prin văzduh, și toate

minunile acestea se oglindeau în apa mării liniștită și pacinică. Corabia era așa de bine lucrată încât puteai vedea orice lucru cât de mic și mai cu seamă puteai vedea ființele omenești.

Oh! ce frumos era prințul cel tânăr! Zâmbea strângând pe toți de mână în vreme ce se auzeau în tăcerea nopții sunetele dulci ale muzicii.

Vremea trecea, dar sirena cea mică nu-și putea lua ochii de la corabie și de la prințul cel frumos. Lămpile colorate se stingeau, focurile de artificii încetaseră, nu li se mai auzeau pocniturile; dar din fundul mării se ridicau zgomote mari. Cu toate acestea ea sta pe apă și se legăna uitându-se în cabină. Deodată corabia se ridică, pânzele i se umflară, valurile începură a crește, nori groși se ridicară pe cer și fulgerile brăzdară norii.

Ce vreme îngrozitoare începea!

Marinarii strâng pânzele, corabia cea mare se leagănă pe valuri întăritate; apa se ridică gata să răstoarne corabia, dar ea se leagănă și se ridică pe culmea valului ca o lebădă. Sirenei celei mici îi plăcea priveliștea aceasta, dar marinarii nu. Deodată corabia trozni, marea i se repezi în coaste, catargul cel mare se rupse ca și cum ar fi fost o trestie, și corabia căzu pe o parte în vreme ce apa începu să pătrună în ea. Atunci sirena pricepu că era în primejdie; câtăva vreme abia se putu feri de scânduri și de fel de fel de sfărâmaturi care pluteau pe apă; se făcu așa de întuneric încât nu mai văzu nimic; dar curând pe urmă cunoscu la lumina fulgerelor pe

toți cei cari fuseseră în corabie și zări pe prinț tocmai când, spărgându-se vasul, piecea în valuri. Bucuria ei fu mare, căci acum era să se coboare în ținuturile ei, dar pe urmă se gândi că oamenii nu pot trăi în apă și când va ajunge la palatul tatălui său va fi mort. Nu, nu! să nu moară. Începu dar să înoate printre scândurile și sfărâmurile care pluteau pe mare, negândindu-se că putea fi zdrobită; înotă multă vreme cufundându-se în fundul apei, ieșind iar pe culmile valurilor și ajunse în sfârșit lângă prinț tocmai când el nu mai avea putere să se ție d-asupra valurilor întăritate. Brațele și picioarele începeau a i se paraliza; ochii lui cei frumoși începeau a se închide și ar fi murit fără îndoială de nu ar fi fost sirena. Ea îi ținu corpul d-asupra apei, apoi se lăsă să o ducă valurile cu el unde vor voi.

A doua zi de dimineață se făcu vremea frumoasă; corabia pierise cu totul sub valuri și soarele se urca roșu și strălucitor d-asupra mării; ai fi zis că colora și obrajii prințului ai cărui ochi însă stăteau închiși. Sirena îl sărută pe fruntea-i frumoasă și i se păru că era statuia de marmură din grădina ei; îl mai sărută iar și începu a dori să-l vadă înviind.

În sfârșit zări pământul și niște munți albaștri ale căror vârfuri acoperite de zăpadă semănau de departe a stoluri de lebede. Mai jos d-a lungul coastei se aflau niște păduri verzi, frumoase, și lângă ele văzu o clădire care îi păru a fi o biserică or o mănăstire și a cărei grădină era plină de portocali și de lămâi, iar dinaintea

porților creșteau niște palmieri uriași. Marea făcea în locul acela un golf mic, liniștit, dar era foarte adâncă; se îndreptă către stâncile unde era o grămadă de nisip alb, puse pe prinț pe nisip ținându-i capul în sus și supus căldurii bune a soarelui.

Nu trecu mult și toate clopotele începură a suna în clădirea cea mare și albă, și o mulțime de fete intrară în grădină; atunci sirena cea mică se ascunse după stânci, își puse pe păr și pe piept spumă de mare și așteptă acolo să vadă ce se va întâmpla când vor da de prinț.

Puțin după aceea o fată se apropie de locul unde zăcea prințul; întâi se sperie tare, dar pe urmă se duse și chiemă și alte fete, și sirena văzu pe prinț viindu-și în fire și zâmbind celor care îl înconjurau. Dar ei nu-i zâmbea! Drept era că nu știa că ea îl scăpase de moarte, dar totuși ea se mâhni tare și, când îl văzu intrând în clădirea cea mare, se scufundă tristă în valuri și se întoarse la palatul tatălui său.

Totdauna fusese liniștită și gânditoare, dar de aci încolo se făcu și mai liniștită și mai gânditoare.

Surorile o întrebară ce văzuse sus; ea nu povesti nimic.

De câte ori nu se urca dimineața spre locul unde lăsase pe prinț! Văzu poamele din grădină cocându-se, văzu zăpada topindu-se pe munții cei înalți, dar pe prinț nu-l zări deloc și de aceea se întorcea de fiecare dată și mai tristă, în adâncimea mării. Unica ei mângâiere era să se ducă să stea în grădinița sa și să-și petreacă brațele împrejurul statuii celei mici care semăna cu prințul,